

Azteker.

- Kallades mexikas av sig själva.
- Ett erövrarfolk som under 1300-talet drar in i Mexiko.
- Grymma härskare. Religionen innehåll offer av levande människor.
- Huvudstad Tenochtitlan, 150 000 till 300 000 invånare.
- År 1430 beslutade en aztekiska härskaren (med det välklingande namnet Itzcoatl) att alla böcker skulle brännas och att folkets historia skulle skrivas om.
- Aztekerna var organiserade hierarkiskt, med en klass av adelsmän och en av tjänare. Staten styrdes likt vårt ättsystem, med starka släkter som slogs om makten.
- Under kung Itzcoatl (ett namn man inte behöver kunna) så tar aztekerna makten över Mexiko.
- Krigarklassen, adeln, tog makten i Aztekväldet och valde en kung.
- Andra viktiga grupper i samhället var prästerna, handelsmännen och konstnärerna.
- Man var skickliga på att bygga konstbevattning och huvudgröda var majs, squash, kakao och andra grönsaker. Kalkon var det enda djur man lagade till.
- Jordbruket drevs troligtvis kollektivt och skatt betalades till adeln. Bönderna ägde alltså inte sin egen jord.
- Handeln var mycket väl utvecklad.
- Befolkningen i riket uppgick till mellan 3 och 30 miljoner invånare vid tiden för spanjorernas invasion.
- Aztekernas språk nahuatl (namnet oviktigt) talades av alla folk i regionen.

Troligtvis kunde **Hernan Cortés** utnyttja det faktum att aztekernas välde byggde på terror mot andra folk och terror mot de egna bönderna när de skulle erövra området.

Cortés anlände 1519 och aztekernas kung hette Montezuma II (Moctezuma).

Cortés hälsas av Montezuma med gåvor, som får Cortés att förstå att här finns det guld att hämta.

Med 700 man, några kanoner och handeldvapen i sitt följe lyckas han erövra hela Mexiko. En tragisk kärlekshistoria kan vara en av förklaringarna till framgången. En indian kvinna, Marina (Malinche på nahuatl), som Cortés fått som gåva av Montezuma, blir Cortés älskarinna och han ser till att hon lär sig spanska. Marina råkar vara en väldigt begåvad flicka, men tycks också ha fallit för den konstige spanjoren med hår i ansiktet, så hon kan snabbt och enkelt bli Cortés kontakt med indianerna. Marina avslöjar hur aztekerna har organiserat samhället och genom att avslöja dessa hemligheter så lyckas Cortés att snabbt få över många azteker på sin sida. Han kan också enkelt lura indianerna att tro på honom, eftersom han har en utmärkt tolk i Marina.

Cortés utnyttjar också det faktum att han uppfattas av Aztekerna som en gud som har kommit för att styra väldet. När han alltså helt fräckt ger sig på huvudstaden Tenochtitlan och kidnappar kung Montezuma så bevisar han bara sin gudomlighet för aztekerna. Förvirringen blir total. I två månader bombarderas huvudstaden som lämnas i ruiner. Den nya huvudstaden byggs på ruinerna, nu behöver bara spanjorerna ta över aztekernas gamla herravälde.

Man kan inte låta bli att spekulera hur det kunde gått om Marina inte hade berättat att han ansågs gudomlig, om hon inte översatt hans lögnen till folket, ja helt enkelt vad hade hänt om hon inte var en språkbegåvning...

Inkariket.

- Inkariket var egentligen flera riken som styrdes av Inkaindianerna från Peru.
- Inkariket var betydligt mer civiliserat än aztekerna. Inkas storhet låg i att de likt romarna civiliserade andra folk.
- Man lade stort värde vid kunskap och hade upplysta despoter, kungar som genom kunskap och lärdom försökte omorganisera riket till att bli mer effektivt och lönsamt.
- Sträckte sig från Peru i norr till Chile i söder.
- Vägar längs hela riket. Längs vägarna hade man ett utvecklat system av budbärare som stafettliknande förde budskap och regler vidare ut i riket.
- Inka drev en integrationspolitik och den som skulle styra en del av riket tvingades att anta Inkas seder och bruk. Likheter med hur romarna styrde sina provinser är stora.
- Inkariket fungerade utan handel. Varje provins var självförsörjande.
- Man hade inget skriftspråk, men kommunicerade med hjälp av knutna snören i olika färger.
- Försörjningen var väldigt komplex utbyggd, man hade mycket specialiserade byar, där varje by visste vad man skulle göra, för hela riket. Jorden brukades och ägdes av bönderna, kungen och Solen. Kungens och Solens andel användes till att föda armén och att bygga upp ett lager om man fick missväxt.

Pizarro, som intog Inkariket, kunde utnyttja det komplexa samhällssystemet, genom att rycka sönder några få funktioner i samhället kunde han och hans män få hela "korthuset" att rasa. Dessutom kom han precis när Inkariket stod inför en intern politisk maktstrid mellan en avliden kung och hans två söner. Denna strid utnyttjade Pizarro väldigt väl och spelade ut de två emot varandra för att sen glida in och ta över.

Med enbart 106 infanterister och 67 ryttare marscherade han år 1531 från nuvarande Ecuador mot Inkarikets huvudstad. Inkakungen väntade honom med en armé på 30 000 man. Inkaarmén omringar Pizarros styrka, men Pizarro kidnappar Inkakungen och total förvirring uppstår. Handlingsförlamade indianer vet inte vad de ska göra och spanjorerna kunde lugnt slakta tusentals indianer utan att förlora en endaste man. Inkakungen försöker betala sig fri. Spanjorerna får ett helt rum fyllt av ädelmetaller, motsvarande vad man hade kunnat producera i Europa under 50 år. Inkakungen avrättas och Pizarro utnyttjar det väl utbyggda vägnätet för att erövra resten av Inkariket.

Uppgifter:

Använd papperet om Upptäcktsresorna, boken sid 102 - 106, samt detta papper för att lösa frågorna.

1. Varför gav man sig ut på upptäcktsfärder? Svara för varje samhällskategori.
2. Vilka förutsättningar krävdes för att man skulle lyckas?
3. Varför seglade man mot Indien? Varför tog man inte landvägen?
4. Vad trodde Columbus att han upptäckt?
5. När visste man att det var en ny kontinent man upptäckt?
6. Hur många indianer fanns det ungefär på den amerikanska kontinenten innan spanjorerna kom?
7. Hur styrdes aztekernas välde?
8. Vilka drag fanns det i detta system som spanjorerna kunde utnyttja?
9. Vem var Marina? Hur "bidrog" hon till att aztekväldet föll samman?
10. Varför var infångandet av kungen i både aztekernas och inkaindianernas riken det smartaste draget spanjorerna kunde göra för att ta makten i rikena?